

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2006 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudatta- mista koskevista havainnoista vuodelta 2005

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2005 (K 15/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Paavo Nikula, apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka ja kansliapäällikkö Nils Wirtanen, Oikeuskanslerinvirasto
- assistentti Juha Lavapuro
- oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslin
- hallintotieteiden tohtori, dosentti Jukka Viljanen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2005 on rakenteeltaan aikaisempien kertomusten kaltainen. Valtionhallinnon laillisuusvalvontaa koskevien jaksojen rakennetta on kuitenkin aikaisempiin kertomuksiin verrattuna muutettu siten, että koko valtionhallinnon laillisuusvalvonta on sijoitettu yhteen jaksoon. Tämän jakson sisäinen rakenne perustuu asioiden jaotteluun ministeriöiden toimialojen mukaisesti. Kertomus sisältää yleiskatsauksen oikeuskanslerinviraston toimintaan, minkä lisäksi tehdään selkoa valtioneuvostoon kohdistuvasta valvonnasta, perus- ja ihmisoikeuksien valvonnasta, valtionhallintoon kohdistuvasta laillisuusvalvonnasta sekä asianajajalaitoksen valvonnasta. Kertomukseen on otettu lisäksi tärkeimpiä oikeuskanslerin ja apu-

laisoikeuskanslerin ratkaisuja sekä tilastotietoja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Kanteluasiat muodostavat pääosan oikeuskanslerinvirastossa käsiteltävistä asioista. Asioita tulee vireille myös oikeuskanslerin omasta aloitteesta samoin kuin rangaistustuomioiden tarkastusten ja asianajajien valvonnan johdosta. Lisäksi oikeuskansleri antaa tasavallan presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille lausuntoja oikeudellisista kysymyksistä. Vuonna 2005 saapuneiden kanteluasioiden määrä (1 186) oli selvästi pienempi kuin edellisenä vuonna (1 443). Samoin ratkaistujen kanteluiden määrä (1 221) väheni huomattavasti edellisvuotisesta (1 527). Kanteluasioissa tehtyjen toimenpideratkaisujen osuus oli 18 prosenttia vuonna 2005 (128), edellisenä vuonna toimenpideratkaisujen osuus oli ollut 16 prosenttia (150).

Toimenpideratkaisuista yleisin oli käsityksen tai ohjeen esittäminen (75). Kanteluiden käsitte-lyyn keskimäärin käytetty aika lyheni kertomus-vuonna. Vuonna 2005 ratkaisuaikojen mediaani oli noin seitsemän viikkoa ja keskiarvo noin 26 viikkoa; vuonna 2004 vastaavat luvut olivat 10 ja 30 viikkoa.

Valiokunta ei ole erikseen arvioinut oikeus-kanslerin yksittäisiä ratkaisuja ja kannanottoja.

Perus- ja ihmisoikeuksien valvonta

Oikeuskanslerille kuuluu perustuslain 108 §:n 1 momentissa säädettyä erityisenä tehtävänä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvon-ta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen hengen mukaise-na, että oikeuskanslerin kertomukseen sisältyy erillinen jakso perusoikeuksien ja ihmisoikeuk-sien toteutumisesta (PeVM 25/1994 vp, s. 6/II). Kertomuksessa perus- ja ihmisoikeusnäkökul-

ma on erillisen jakson ohella esillä tapausselos-teissa.

Oikeuskanslerin viranomaistoimintaan koh-distuvassa valvonnassa perus- ja ihmisoikeudet tulevat käsiteltäviksi yleensä kantelujen yhtey-dessä. Aiheeseen liittyviä tapauksia on selostet-tu asianomaisessa jaksossa ryhmiteltyinä eräi-den perus- ja ihmisoikeusotsikoiden alle. Samantyyppiset kysymykset pysyvät kertomuksen mukaan vuodesta toiseen ajankohtaisina.

Päätösehdotus

Perustuslakivaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy kertomuksen ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi hallitukselle myös valtioneuvoston oikeuskanslerin tietoon saatettavaksi sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho /sd
jäs. Heidi Hautala /vihr
Hannu Hoskonen /kesk
Roger Jansson /r
Johannes Koskinen /sd
Annika Lapintie /vas

Klaus Pentti /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
Astrid Thors /r
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Kalevi Laaksonen
valiokuntaneuvos Petri Helander.